

Голові спеціалізованої вченої ради Д 11. 107.01
Донецького державного університету управління

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління,
доцента **Надюка Зіновія Олександровича** на дисертаційну роботу
Вовк Світлани Михайлівни на тему: «Механізми державного управління
системними змінами у сфері охорони здоров'я», представлену до публічного
захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного
управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління,
подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 11.107.01 Донецького
державного університету управління

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Трансформаційні процеси, що здійснюються в економіці і суспільно-політичному житті країни з метою побудови сучасних ринкових відносин, об'єктивно обумовлюють необхідність вирішення проблеми механізмів державного управління в сфері охорони здоров'я. Це багатогранна проблема, адже подальший стабільний розвиток країни значною мірою визначається якісними характеристиками здоров'я населення, особисто працюючого населення, що характеризують рівень його відповідності вимогам науково-технічного прогресу, соціальної орієнтованості, задач виходу на траєкторію сталого зростання. Нові завдання, що стоять перед Україною, зокрема, в зв'язку з її інтеграцією в світовий економічний простір, потребують більш активних системних змін пошуку шляхів реформування механізмів державного управління сферою охорони здоров'я України.

Тому, тема дисертаційної роботи С.М. Вовк, мета і задачі дослідження якої, присвячені важливому для державно-управлінської думки використанню механізмів державного управління на тлі трансформаційних змін як, в економікетак і суспільстві в цілому, є вельми актуальними як у науково-методичному, так і в прикладному плані.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Донецького державного університету управління за темою: «Теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях в різних сферах суспільного життя» (номер державної реєстрації 0110U002889, 2015-2018 рр.). У рамках якогоавторкоюбуло проаналізовано теоретичні підходи до сучасних механізмів державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я; досліджено особливості стану громадського

здоров'я України; визначено передумови поліпшення стану загального здоров'я населення країни; конкретизовано науково-методологічні підходи до розвитку механізмів концесійних угод у державно-приватному партнерстві; розроблено кластерну модель механізмів державного управління захистом здоров'я здорових і працюючого населення України.

Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Зміст, основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими і достовірними. Це підтверджується переліком наукових публікацій за темою (39 наукових праць, з них – 4 монографії та 35 наукових статей і тез, як у наукових фахових виданнях так і у науково-практичних конференціях).

Обґрунтованість тверджень наведених у дисертаційному дослідженні досягнута системним розглядом та використанням, у процесі дослідження, Законів України, нормативно-правових державних відомчих актів, матеріалів органів державної статистики, спеціальної довідкової літератури, трудів науково-практичних конференцій, семінарів завдяки використанню комплексу загальнонаукових і спеціальних методів (теоретичних, факторного аналізу, методу типологізації, методу моделювання, гіпотетико-дедуктивного, прогностичного аналізу системних змін у галузі охорони здоров'я України, порівняння, узагальнення та вимірювання, математичної статистики) (с. 30).

У розділах дисертації розв'язано низку запланованих завдань. Зокрема, перший розділ дисертаційного дослідження присвячено системному аналізу наукових напрацювань з метою конкретизації проблематики дослідження та розкриттю категоріального-понятійного апарату та аналізу розвитку механізмів державного управління у сфері охорони здоров'я України; розкриттю теоретичних підходів щодо державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я та аналізу міжнародних практик державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я (с.38-61; 62- 90; 91-112).

Другій розділ присвячено аналізу демографічного становища України (с.118-144), де наголошується що зміна його є фактором системних змін у сфері охорони здоров'я; висвітлено та розглянуто сформований ефект конкуренції серед надавачів медичних послуг на медичному ринку країни (с.145-165) та з'ясовано виникаючі особливості трансформації державного управління у сфері охорони здоров'я (с. 166-183).

Далі авторкою дисертаційного дослідження (у третьому розділі) визначено та охарактеризовано системні зміни у сфері охорони здоров'я України. Аналізуючи механізми державного управління у сфері охорони здоров'я дисертантка надає для подальшого розвитку понятійно-категорійний апарату наукові дефініції – «державне управління системними змінами в сфері охорони здоров'я» (с.89-90) та «роздержавлення медичної власності» (с. 213-214). Здійсненна автором систематизація поглядів на роздержавлення медичної власності. Для проведення оцінки медичного ринку країни дисертантка провела аналіз розвитку приватного сектору медицини України, де визначила механізми державного управління які стримують його розвиток (с.240-270).

Четвертий розділ дисертаційного дослідження присвячено розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України. Здійснено аналіз змісту терміну медична послуга з позиції механізму державного управління власністю, в медичній системі трансформаційного періоду. Де, запропоновано використання універсальної моделі зв'язку системи механізмів державного управління та виробництва медичних послуг (с. 288-290). Розглядаючи сутність та можливі форми державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я в Україні дає своє бачення щодо форми здійснення проектів ДПП у медичній галузі можуть бути концесія, спільна діяльність, розподіл продукції тощо, а джерелами їх фінансування – кошти державного та місцевих бюджетів, фінансові ресурси приватного партнера, запозичені кошти та інші джерела, не заборонені законодавством. Запропоновано механізм концесійної співпраці державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я де показано взаємодію їх між державою та приватною стороною в процесі надання/виробництва медичної послуги населенню, а також модель взаємодії механізмів державного управління концесійним партнерством (с.305-307, 321-323).

У останньому, п'ятому розділі дисертаційного дослідження автором запропоновано авторську концепцію системної трансформації механізмів державного управління у сфері охорони здоров'я (с.348-350); представлено кластерну модель механізмів державного управління захистом здоров'я та працюючого населення (с.368-370); описано розроблену методику оцінювання результатів ефективного управління медичними установами в умовах системних змін.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження.

Аналізуючи достовірність та наукову новизну одержаних результатів відзначимо, дисертацію спрямовано на розвиток теоретичних основ, методичних положень, розробку основних напрямів і практичних рекомендацій по удосконаленню механізмів державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я на основі вивчення специфічних умов, тенденцій і чинників, що впливають на цей процес.

Поставлені у роботі задачі розкривають мету дисертаційної роботи, а підтвердженням її досягнення є результати дослідження, які містять наукову новизну. Серед найбільш значущих розробок, що складають наукову новизну, на особливу увагу заслуговують такі:

- автор правомірно обрав як пріоритетний напрям створення ефективних механізмів управління в даній сфері. Заслуговують на увагу розробки теоретичного характеру: що одержало подальший розвиток, та можливість і доцільність застосування методів і інструментів впливу держави на процеси структурних змін в галузі;

- розробка теоретичного обґрунтування концепції системної трансформації механізмів державного управління розвитком охорони здоров'я, в якій визначено принципи (децентралізація, демонополізація, демократизація, саморегуляція, автономізація, інтенсифікація, лібералізація), засоби (реформа влади, власності, галузевого та регіонального управління, фінансів, виробничих сил і відносин, деформованого державного управління), механізми трансформацій, які спрямовано на реалізацію основної функції держави у сфері охорони здоров'я – збереження та зміцнення здоров'я людини, подовження тривалості активного життя і працездатності громадян;

- відрізняється новизною запропонована кластерна модель механізмів державного управління захистом здоров'я та працюючого населення. Підхід до розробленої кластерної модель механізмів державного управління захистом здоров'я та працюючого населення (кластери системи охорони здоров'я, соціального захисту, через професійні спілки, бюджетні та позабюджетні фонди, організації праці і зайнятості населення, екологічного та санітарно-гігієнічного захисту);

- заслугою автора є методика оцінювання результатів ефективного управління медичними установами в умовах системних змін, через зниження економічних витрат;

- становить інтерес запропонована автором модель взаємодії механізмів державного управління концесійним партнерством у сфері охорони здоров'я з механізмами концесійної співпраці і визначенням ступеня ризику (високий, середній та низький) між державним і приватним партнерами.

Автор пропонує удосконалений підхід до створення єдиної системи змін механізмів державного управління у сфері охорони здоров'я, заснований на сучасних технологіях збору, обробки та подання даних, що передбачає формування підсистем планування і моніторингу структурних зрушень в загальнодержавній системі медичних центрів (С. 385-392). Це дозволить органічно вписати інформаційне забезпечення структурних реформ в існуючу модель інформатизації державної управлінської діяльності, забезпечить комплексність її реалізації та раціональне використання фінансових і матеріальних ресурсів.

4. Практичне значення і впровадження результатів дослідження.

Отримані автором результати дисертаційного дослідження мають важливе значення для поглиблення теоретичних та методологічних засад формування сучасної сфери охорони здоров'я.

Можливості застосування розроблених рекомендацій докладно викладені в авторефераті дисертації в розділі «Практичне значення отриманих результатів» (с. 5). Всі відомості про впровадження результатів дослідження підтверджені документально і наведені в додатках. Це підтверджує практичну цінність виконаного дослідження.

5. Оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації.

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою та авторефератом дозволяє дійти до висновку, щодо ідентичності його змісту і основних положень дисертації.

Автореферат та дисертація оформлені відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України. Дисертація та автореферат відповідають вимогам МОН України щодо докторських дисертацій та паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, зокрема таким положенням: теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління: категорії, закономірності, принципи, методи, концепції, моделі, системи, класифікація; цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління; організаційний, правовий, ресурсний та інші види механізмів державного управління; формування та реалізація державної політики у сферах державного, регіонального та галузевого управління й інших сферах суспільного життя; цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя; державне управління

на засадах сучасних моделей якості діяльності; механізми державного управління окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.

4. Дискусійні положення та зауваження до роботи

Дослідження, проведене С.М. Вовк, і його результати дозволяють зробити позитивний висновок про його актуальність, високий науковий рівень, обґрунтованість теоретичних і методичних положень і висновків.

Поряд з очевидними перевагами дисертаційної роботи щодо її змісту можуть бути висловлені зауваження, побажання, відзначені дискусійні положення.

1. В якості терміну, найбільш узагальнюючого з точки зору характеристики структурних процесів, автором пропонується термін *«ефект конкуренції у системі охорони здоров'я»* (с. 157). Доцільно було б навести докладний змістовий аналіз близьких за значенням дефініцій (структурна перебудова, реструктуризація, структурні перетворювання тощо) для обґрунтування застосування обраного терміну.

2. При дослідженні теоретичних засад регулювання системи трансформацій варто було б докладніше розглянути поняття механізму та його елементів, проаналізувати сучасні наукові погляди на це питання. Автор обмежився тільки наведенням загального поняття механізму (с. 88-90) та його складових.

3. Недостатньо уваги приділено питанням забезпечення інноваційної спрямованості структурних перетворень з огляду на сьогоднішній кризовий стан матеріально-технічної бази, зношеності основних фондів лікарень, враховуючи задачу переходу до інноваційної моделі розвитку галузі.

4. Аналіз динаміки розвитку охорони здоров'я України (с.237-238) базується на статистичних даних, які належать до періоду 2000-2017 рр. Оскільки роботу присвячено дослідженню процесів структурних трансформацій в медичній економіці, а економіка України на сучасному етапі характеризується високим ступенем нестійкості, можна говорити про те, що використання, з урахуванням останнього перепису населення у 2001р., таких даних буде не зовсім об'єктивно характеризувати поточний стан вітчизняної економіки.

5. Занадто велику увагу в розділі 4, який передбачає авторське викладення поставленої проблеми, приділено розгляду загальних і широковідомих положень, що торкаються питань стратегічного планування.

В цілому, незважаючи на зауваження, дослідження виконано С.М.Вовк на високому науковому рівні, що дозволило одержати важливі теоретичні, методичні і практичні результати. Ряд методичних і прикладних рекомендацій знайшов практичне застосування і використаний у діяльності органів виконавчої влади.

Автореферат дисертаційної роботи викладено державною мовою, у відповідності зі структурою роботи, він повністю розкриває зміст дослідження, положень і результатів, одержаних дисертантом і винесених на захист.

5. Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота С.М.Вовк на тему "Механізми державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я" являє собою закінчену роботу. В ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу економічну і соціальну задачу підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень у сфері охорони здоров'я високоефективної структури невиробничої сфери в умовах перехідного періоду до ринкових відносин.

Робота характеризується науковою новизною багатьох положень, має практичне значення, відповідає вимогам пункту 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (зі змінами), а здобувач Вовк Світлана Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

професор кафедри державного управління
Львівського регіонального інституту державного
управління Національної академії державного
управління при Президенті України,
доктор наук з державного управління, доцент **З.О. Надюк**

Підпис офіційного опонента,
д.держ.упр., доцента Надюка З.О. засвідчую

